

■ Brigády socialistické práce v zemědělských družstvech jsou vlastně pracovní kolektivy vyššího typu spojené společnou kolektivní prací jako neaktivnějším činitelem výchovy lidí v pracovním procesu. Tyto pracovní kolektivy mají velký vliv na úroveň hospodaření družstva; buď přímo svými výrobními výsledky působí na zvyšování nebo snižování objemu výroby celého závodu, nebo nepřímou úsilím o využití a zlepšení technického vybavení, zvyšováním úrovně používané technologie a účelnou organizací pracovního procesu mohou iniciativně připravit podmínky pro zvyšování výroby družstva a upevňování socialistických společenských vztahů.

Při sociologickém výzkumu brigád socialistické práce v zemědělských družstvech (T a u b e r a kol. 1964) jsme se částečně zaměřili i na průzkum výrobně ekonomické činnosti soutěžících kolektivů. Jako nejdůležitější se v tomto průzkumu projevil právě otázky související za prvé s charakterem pracoviště kolektivu, s jeho technickým vybavením, s organizací práce a používanou technologií a vlivem kolektivů na tyto tři aspekty, a za druhé nás zajímala výrobní činnost pracovních kolektivů, jak plněním svých závazkových úkolů působily na ekonomický efekt výroby a na úroveň produktivity práce.

PRACOVIŠTĚ SOUTĚŽÍCÍCH KOLEKTIVŮ, JEHO CHARAKTER A CHARAKTER PRÁCE TĚCHTO KOLEKTIVŮ

Zkoumaný soubor 39 kolektivů byl rozdělen podle druhu práce vykonávané v zemědělské výrobě na 7 kolektivů v rostlinné výrobě, 18 kolektivů v živočišné výrobě, 10 kolektivů v mechanizaci a 4 kolektivy ostatní.

Do skupiny kolektivů v rostlinné výrobě jsme zařadili soutěžící kolektivy složené z družstevníků, jejichž práce byla převážně charakteru manuálního, nemechanizovaná, nebo které ke svému pracovnímu výkonu používaly lehké a potažní mechanizace. Charakteristické pro tato pracoviště je nízká technická vybavenost, nižší úroveň organizace práce většinou bez stálého pracovního programu pro jednotlivce, mnohdy značná fyzická namáhavost jednotlivých pracovních úkonů, vysoká sezónnost a nestabilita pracoviště. S tím vším je spojena nedostatečná hmotná zainteresovanost jednotlivých pracovníků na výsledcích výroby.

Podíl pracovníků jednotlivých kolektivů na rozsahu práce je různý a těsně souvisí s organizací práce v rostlinné výrobě v jednotlivých družstvech. Ve skupinách polní výroby dochází nejčastěji k tomu, že se soutěže nezúčastňují nejen

všichni pracovníci výrobní skupiny, ale ani ne ti pracovníci, kteří mají stejné pracovní zařazení z hlediska účasti na technickém vybavení a na používané technologii. Sledovaný soubor zahrnuje tři kolektivy složené výhradně z manuálních pracovníků polních výrobních skupin, z nichž ve dvou nelze hovořit o vymezení rozsahu práce, protože jsou používány na práce pomocné a doplňkové. Jeden kolektiv představují pracovníci zelinářské skupiny, kteří na svém úseku zajišťují celý rozsah výroby. Další tři do rostlinné výroby zařazené kolektivy jsou složeny z pracovníků manuálních a potahářů a jsou včleněny do tří polních výrobních skupin jednoho družstva a zajišťují všechny práce potahové a ruční v celém rozsahu potřeb JZD.

Do skupiny kolektivů v živočišné výrobě jsme zařadili soutěžící kolektivy družstevníků trvale pracujících v jednotlivých chovech hospodářských zvířat. Charakter práce už není výrazně manuální. Technické vybavení pracoviště je velmi různorodé, v mnoha případech je na velmi nízké úrovni a v důsledku toho je práce namáhavá, obtížná, a hmotná zainteresovanost je malá. Naproti tomu jsou pracoviště téměř zmechanizovaná, kde pracovník pouze obsluhuje stroje a používá pracovních nástrojů. Práce v živočišné výrobě má stabilní charakter, jednotlivé pracovní operace na sebe periodicky navazují. Pracovní prostředky jsou většinou trvale využívány stejnými pracovními skupinami, které přímo mohou ovlivnit výrobní výsledky. Organizace práce dává předpoklad pro zavádění pokrokových technologií a jednotliví pracovníci mohou ovlivnit technickou úroveň výroby a spolupůsobit na uplatnění nové techniky a technologie.

V živočišné výrobě bylo zastoupeno 9 kolektivů ošetřovatelů dojníc, 2 kolektivy ošetřovatelů prasnic, 1 kolektiv ošetřovatelů prasat, 4 kolektivy ošetřovatelů drůbeže a 2 kolektivy smíšené. Kolektivy ošetřovatelů prasnic a drůbeže v tomto případě byly soustředěny do jednoho objektu a zajišťovaly celý podíl prací v daném výrobním úseku. Naproti tomu ošetřovatelé dojníc neměli podmínky pro soustředěné a koncentrované ustájení všude stejné, a tak nebyly předpoklady pro to, aby spolu mohli soutěžit všichni ošetřovatelé dojníc v jednom zemědělském podniku.

Zvláštním typem kolektivů jsou ve sledovaném souboru kolektivy ošetřovatelů více druhů a kategorií hospodářských zvířat. Hlavním podnětem pro vznik těchto nescurodých kolektivů byla snaha rozšířit soutěž brigád socialistické práce na všechna pracoviště živočišné výroby, ale ani v jednom případě nezajišťují členové těchto kolektivů celý rozsah práce v živočišné výrobě.

Do skupiny kolektivů v mechanizaci byly vyčleněny všechny skupiny pracovníků trvale obsluhujících mechanizační prostředky. Patří sem převážně pracovníci hlavního výrobního odvětví — rostlinné výroby a dále pracovníci opravářských dílen a pracovníci dopravy. Charakteristická pro tato pracoviště je vysoká technická vybavenost, vyšší úroveň organizace práce, stálý pracovní program pro jednotlivce s možností sledovat pracovní cyklus v jednotlivých operacích. S tím souvisí osobní hmotná zainteresovanost na dosažených výrobních výsledcích, dále se dají uplatnit nové pokrokové technologie, pracovníci sami mohou zvyšovat technickou úroveň výroby, např. využitím zlepšovacích námětů. Tato skupina pracovníků se nejvíce charakterem své práce blíží charakteru práce průmyslového dělníka.

V pěti mechanizačních kolektivech obstarávají pracovníci veškeré mechanizované práce v rostlinné výrobě. Dva kolektivy údržbářských a opravářských dílen a jeden kolektiv dopravy zahrnují rovněž celý rozsah prací v družstvech. Pouze dva kolektivy v mechanizaci nezajišťují výrobu na celém výrobním úseku,

a to v jednom případě samostatná skupina zajišťuje pouze mechanizační práce u okopanin, ve druhém případě jde jen o účast některých pracovníků mechanizačního střediska v soutěži brigády socialistické práce.

Do skupiny ostatních kolektivů byly zařazeny kolektivy pomocné výroby a administrativní. V této skupině jsou dva kolektivy stavební, které zahrnují celý rozsah stavebních prací ve svých družstvech. Kolektiv administrativních pracovníků zahrnuje celý rozsah prací účetnických a administrativních a v kolektivu řízení jsou zastoupeni všichni vedoucí hospodářští pracovníci družstva.

Pracoviště soutěžících kolektivů byla rozdělena do tří skupin podle úrovně technického vybavení, a to vzhledem k současné úrovni technického vybavení zemědělských závodů. Třídění je tedy odrazem momentálního stavu technického vybavení a úrovně výrobních prostředků v souvislosti s možností použití pokrokových technologií. Každé pracoviště kolektivu bylo posuzováno samostatně s přihlédnutím ke specifčnosti existujících podmínek (tab. I).

I. Technické vybavení pracoviště soutěžících kolektivů podle druhu práce vykonávané v zemědělské výrobě

Kolektivy podle druhu práce	Technické vybavení pracoviště						Celkem	
	velmi dobré		střední		špatné			
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Rostlinná výroba	—	—	5	71	2	29	7	100
Živočišná výroba	4	22	9	50	5	28	18	100
Mechanizace	1	10	7	70	2	20	10	100
Ostatní	—	—	4	100	—	—	4	100

Do těchto tří kategorií byl rozdělen zkoumaný soubor 39 kolektivů; tím byly odděleny kolektivy středně technicky vybavené, kterých je nejvíce, od kolektivů lépe nebo hůře vybavených.

Pracoviště velmi dobře technicky vybavená se vyskytovala jen v živočišné výrobě a v jednom případě i v mechanizaci. Jde o pracoviště v objektech vybavených v současné době nejmodernější technikou (např. velkokapacitní čtyřřadý kravín). Těžiště pracovišť utříděných podle charakteru technického vybavení je ve skupině druhé. Středně technicky vybavená jsou téměř všechna pracoviště kolektivů v rostlinné výrobě a velká většina pracovišť kolektivů živočišné výroby a mechanizace. Kolektivy rostlinné výroby pracují manuálně a s lehkou a potažní mechanizací a jsou přibližně stejně vybaveny. Nelze proto u manuálních pracovníků s nástroji charakteristickými pro malovýrobu mluvit o dobých nebo špatně technicky vybavených pracovištích. Do skupiny středně technicky vybavených pracovišť byly zařazeny kolektivy živočišné výroby pracující v objektech adaptovaných, kde bylo dosaženo vyšší ustájovací kapacity a podstatných technických změn (vybavení elektrinou, vodou, mechanizace přisunu krmiv, odklizu hnoje apod.), nebo v typových objektech stavěných v období kolektivizace a až do r. 1961–62. (Typové dvouřadé kravíny, drůbežárny pro 250 ks apod.). Dále do skupiny středně technicky vybavených patří kolektivy mechanizační, které mají předpoklady pro komplexní mechanizaci, ale prozatím

jejich vybavení mechanizačními prostředky není ještě zcela vyhovující. Dále pak sem patří kolektivy dopravy a údržby a ostatní kolektivy.

Nedostatečně technicky vybavené pracoviště měly dva kolektivy v rostlinné výrobě, jejichž úroveň technického vybavení vedle špatných pracovních podmínek neodpovídala současnému stavu vybavenosti manuálních pracovníků. Pět kolektivů v živočišné výrobě pracovalo v částečně adaptovaných nebo neadaptovaných původních objektech s nízkou ustájovací kapacitou bez jakékoli mechanizace a dva kolektivy mechanizační, které nebyly pevně zařazeny do polních výrobních skupin, vykonávaly různé mechanizační práce podle potřeby závodu a přitom úroveň jejich vybavenosti mechanizačními prostředky i vybavení mechanizační dílny bylo velmi nízké.

Jestliže sloučíme kolektivy s pracovištěm dobře a středně vybaveným do jedné skupiny a oddělíme tak pracoviště špatně technicky vybavená, potom 77 % kolektivů zkoumaného souboru má pro plnění svých pracovních úkolů přiměřeně technicky vybavené pracoviště a 23 % kolektivů má pracoviště technicky vybavená tak, že nedostatečná úroveň tohoto vybavení může ohrozit pracovní činnost kolektivu.

S úrovní technického vybavení úzce souvisí technologie používaná na pracovišti; oba tyto faktory jsou značně závislé na výrobním úseku zemědělské výroby, kde sledovaný kolektiv pracuje, a na druhu a rozsahu práce, která je náplní činnosti kolektivu. Podle úrovně technologických postupů byly kolektivy rozděleny do tří skupin. V úvahu byla brána současná technologie na pracovištích kolektivů bez ohledu na to, zda kolektivy správně zavedených technologických postupů používají, nebo zda ze své iniciativy uplatňují technologie nové nebo pouze zlepšují již zavedenou technologii. Téměř celá polovina (49 %) kolektivů patřilo do skupiny s vyšší úrovní, 36 % do skupiny se střední a 15 % kolektivů do skupiny s nízkou úrovní používané technologie (tab. II).

II. Úroveň technologických postupů vzhledem k druhu práce vykonávané v zemědělské výrobě

Kolektiv podle druhu práce	Charakter kolektivů podle úrovně používané technologie						Celkem	
	vyšší úroveň		střední úroveň		nízká úroveň			
	technologických postupů							
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Rostlinná výroba	1	14	4	57	2	29	7	100
Živočišná výroba	10	56	6	33	2	11	18	100
Mechanizace	8	80	—	—	2	20	10	100
Ostatní	—	—	4	100	—	—	4	100

V živočišné výrobě se u kolektivů s vyšší úrovní používané technologie zaměřovala pozornost na používání individuálních krmných dávek nebo skupinového krmení, zkvalitňování a zchutňování krmiv, dávkové pastvy, metody rychložíru s předvýkrmem v žiru prasat, ustájení drůbeže na hluboké podestýlce apod. Ve většině případů byla snaha o svědomité ošetření a o hygienické provádění

pracovních operací, i když úroveň technologie byla mnohdy ještě malovýrobního charakteru. Největší procento kolektivů s vyšší úrovní používané technologie je ve skupině mechanizační. U těchto kolektivů jde vesměs o využívání mechanizačních prostředků ve prospěch pokrokových agrotechnických a technologických postupů. Objevují se už prvky komplexní mechanizace a s tím spojené používání nových způsobů obdělávání plodin, vícefázových stupňů sklizně, nových metod ošetření produktů a nového poměru k využívání svěřených strojů a zajišťování jejich hospodárního provozu. Odlišují se tedy tyto kolektivy mechanizovaných polních skupin a mechanizačních skupin, zajišťujících polní mechanizaci, hluboce od kolektivů vykonávajících ruční a potažní práce v rostlinné výrobě.

Jako nejdůležitější činitel se vedle nové techniky a technologiejevila organizace práce. Organizace práce a výroby, jejímž smyslem a cílem je komplexní využití všech výrobních prostředků, které se v daném závodě nacházejí, je podmíněna současným optimálním využitím všech pracovních sil. Jakékoliv uplatňování nových technologií jak v rostlinné, tak v živočišné výrobě, dokonalé využívání mechanizačních prostředků, zařazování pracovních sil do stálých výrobních skupin přímo řízených příslušným vedoucím pracovníkem, to všechno jsou nové formy a způsoby organizace práce. A právě tyto nové formy a způsoby mohou nejlépe využít a prosadit iniciativní pracovní kolektivy. Proto jsme zkoumali kolektivy soutěžící o titul brigády socialistické práce jako pracovní kolektivy zúčastňující se v pracovním procesu nejvyššího typu socialistické soutěže.

Ve sledovaném souboru byli členové soutěžících kolektivů trvale zařazení do výrobních skupin nebo čet, a k přesunům docházelo pouze při zajišťování větší operativnosti nebo zabezpečení většího rozsahu práce. Zásahy do stálosti a celistvosti výrobních skupin se vyskytly převážně v kolektivech manuálních pracovníků rostlinné výroby a mechanizace polních prací. Kolektivy v živočišné výrobě vykazovaly větší stálost. Odchod pracovníka znamenal buď nutnost přijetí náhrady nebo změnu v organizaci práce. Stabilita skupin živočišné výroby se projevila také tak, že celé skupiny byly účastny soutěžení BSP, kdežto ve skupinách rostlinné výroby se pro soutěž BSP většinou nerozhodli všichni pracovníci a mnohdy se zúčastnila soutěže jen menšina.

Soubor 39 sledovaných soutěžících kolektivů jsme se pokusili rozdělit podle současné úrovně organizace práce do tří skupin. Vycházeli jsme z řady ukazatelů, které úroveň organizace práce v kolektivech podmiňují a ovlivňují. Mnohé prvky nových způsobů organizace práce se mohou uplatnit jen za určitých podmínek, které jsou dány např. úrovní technického vybavení pracoviště, používané technologie, konsolidovaností výrobní skupiny apod.

V první skupině jsou kolektivy, jejichž činnost zahrnuje komplex organizačních opatření vzhledem ke všem úsekům činnosti kolektivu, dále ty kolektivy, jejichž komplex organizačních opatření nezahrnuje úplně všechny úseky činnosti kolektivu, a nakonec ty kolektivy, jejichž organizační opatření mají velkovýrobní charakter. Zhruba lze říci, že do této skupiny patří kolektivy s vyšší úrovní organizace práce. Do druhé skupiny patří kolektivy se střední úrovní a do třetí skupiny pak kolektivy s takovou úrovní organizace práce, která nese rysy malovýrobních způsobů. Z celkového zkoumaného souboru patřilo 43 % kolektivů do první skupiny, 41 % do druhé skupiny a 16 % do třetí skupiny (tab. III).

Nejvyšší úroveň organizace práce je v kolektivech mechanizačních (jde především o mechanizované polní čety) a v kolektivech živočišné výroby. Značné procento s nejvyšší úrovní organizace práce je v kolektivech živočišné výroby.

III. Organizace práce v soutěžících kolektivech podle druhu práce vykonávané v zemědělské výrobě

Kolektivy podle druhu práce	Charakter kolektivů podle úrovně organizace práce						Celkem	
	vyšší		střední		nízká			
	úroveň organizace práce							
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Rostlinná výroba	1	14	5	72	1	14	7	100
Živočišná výroba	8	45	6	33	4	22	18	100
Mechanizace	7	70	2	20	1	10	10	100
Ostatní	1	25	3	75	—	—	4	100

V živočišné výrobě ovlivňuje organizaci práce vybavenost pracovišť, která zejména v objektech s velkovýrobním zařízením a s ustálenou a ověřenou velkovýrobní technologií vytváří příznivé předpoklady pro uplatnění organizačních opatření. Vybavenost a velkovýrobní charakter pracoviště však sám nestačí podmínit správné organizační využívání technických předpokladů. Projevuje se to např. u některých kolektivů v chovu skotu, kde moderní velkokapacitní velkovýrobní objekty jsou nedostatečně využívány právě jen v důsledku nedokonalé organizace práce v těchto objektech. (Zjištěné hodnoty odpovídaly úrovni organizace práce v období průzkumu kolektivů, nejsou nijak konstantní, a lze předpokládat, že ve velkovýrobních objektech se úroveň organizace práce zlepšila v souvislosti se zvládnutím příslušných technologií).

Jedním z velmi důležitých organizačních opatření je typ pracovních směn. Podle typu organizace pracovních směn v soutěžících kolektivech se zvláštním zaměřením na dvousměnný provoz byly kolektivy rozděleny do čtyř skupin a dávány do vztahu s druhem práce v zemědělské výrobě (tab. IV).

IV. Směnnost v jednotlivých provozech soutěžících kolektivů podle druhu vykonávané práce

Kolektivy podle druhu práce	Počet soutěžících kolektivů s provozem								Celkem	
	jedno- směnným		jednosměn- ným + pro- dlouženou a noční smě- nou v sezóně		jednosměn- ným s růz- nou délkou trvání směn		dvou- směnným			
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Rostlinná výroba	4	57	3	43	—	—	—	—	7	100
Živočišná výroba	8	44	—	—	5	28	5	28	18	100
Mechanizace	1	10	9	90	—	—	—	—	10	100
Ostatní	3	75	1	25	—	—	—	—	4	100

Jednosměnný provoz s nestejnou délkou trvání směn, které se pravidelně střídají, se vyskytuje jenom v živočišné výrobě. Jednosměnné provozy, které v době sezónních prací využívají prodloužených a nočních směn, jsou v kolektivech mechanizovaných polních skupin, a to jak s těžkou a střední, tak i s potažní mechanizací, v kolektivech mechanizačních a rostlinné výroby. Tam, kde se projevuje sezónní charakter zemědělské výroby nejvíce, tzn. v rostlinné výrobě jak manuální, tak mechanizované, ukazuje se nutnost používání prodloužených a nočních směn, které nemají progresivní charakter druhé směny, ale využívají většinou zvýšené námahy pracovníků. V našem případě je pouze u 28 % kolektivů v živočišné výrobě zaveden dvousměnný provoz, což činí 13 % z celého zkoumaného souboru.

Dvousměnný provoz, který zvyšuje technickou úroveň výroby, urychluje zavádění nové techniky a umožňuje její využití, si prozatím ve velké většině zemědělských závodů těžko hledá uplatnění. Největší uplatnění pro dvousměnný provoz je celoročně v živočišné výrobě a ve špičkovém období v mechanizaci. Dvousměnný provoz je ale spojen s mnoha dílčími problémy, které je nutno nejprve konkrétně řešit, a je především úkolem soutěžících kolektivů, aby chápaly zavedení dvousměnného provozu jako významné opatření charakteru organizačního, ekonomického a technologického.

VÝROBNÍ ČINNOST SOUTĚŽÍCÍCH KOLEKTIVŮ

Všechny soutěžící kolektivy zkoumaného souboru při svém založení podaly kolektivní závazky, jejichž hlavní částí byly závazky týkající se pracovních a výrobních úkolů soutěžícího kolektivu. Body vztahující se na výrobní stránku činnosti kolektivu téměř ve všech případech převažovaly nad ostatními stránkami činnosti soutěžících kolektivů. Kolektivy si kladou úkoly, jejichž plnění má rozdílný užitek pro daný zemědělský závod. Někdy jsou tyto výrobní a pracovní závazky orientovány přímo na dané pracoviště s cílem zlepšit nebo zdokonalit jak úroveň hospodaření, tak i kladně ovlivnit výrobní výsledky pracoviště, nebo jsou závazky stanoveny příliš všeobecně, nevyplývají z problematiky pracoviště kolektivu a jejich plnění mnohdy nelze ani konkrétně vyjádřit. Protože splnění výrobních závazků může mít nejen vliv na celkovou úroveň hospodaření daného zemědělského závodu, ale i na stmelenost kolektivu a upevnění soudružských kolektivních svazků, které jsou významné právě tím, že vznikly na základě společné práce s vědomím její účelnosti a potřeby pro společnost, všimneme si jak obsahu výrobní části závazku, tak i úrovně plnění závazkových úkolů a pokusíme se o vyjádření ekonomického efektu, který tato činnost soutěžících přinesla.

Závazek kolektivu je vyjádřením toho, co kolektiv lidí pracujících společně na jednom úseku výroby pokládá za nutné pro zvýšení všech základních ukazatelů měnících charakter výrobního procesu, a to zvyšování kvality i kvantity výroby, používání nové techniky a technologie na základě dokonalejší organizace práce s využitím hospodárnosti a bezpečnosti práce. Výsledkem má být zvyšování produktivity práce za současné intenzifikace výroby, což je hlavní cesta při zprůmyslování zemědělské výroby. Kolektivy se ve svých závazcích téměř ve všech případech snaží dosáhnout vyšších výsledků, než je jejich současný pracovní úkol. 79 % kolektivů zkoumaného souboru má v závazku přímo formulováno zvýšení výroby nebo snížení nákladů na výrobu. Jsou to především kolektivy rostlinné a živočišné výroby a 70 % kolektivů mechanizačních. Zkvalitněním

úrovně výrobků se v závazku zabývá 57 % kolektivů rostlinné a 56 % kolektivů živočišné výroby.

Velký význam mají změny současné nebo zavedení nové organizace práce. Jde především o zavedení dvousměnného provozu a přebírání strojů do socialistické péče. Nejvíce se těmito problémy zabývají kolektivy mechanizační (70 %) a část kolektivů živočišné výroby (22 %). U části kolektivů živočišné výroby byl vstup do soutěže přímo podmíněn zavedením dvousměnného provozu. Některé kolektivy se jen částečně v závazku zmiňují o malých organizačních zlepšeních a zpravidla je zahrnují do bodu, který se týká hospodárnosti. 29 % kolektivů v rostlinné výrobě, 39 % v živočišné výrobě a 10 % mechanizačních kolektivů se otázkou organizace práce vůbec nezabývá.

Velký přínos pro úroveň soutěže mají ty závazky, které se konkrétně zabývají zavedením a uplatněním pokrokových technologií. Z celkového souboru se tím zabývá 41 % kolektivů, z toho 23 % jich je v živočišné výrobě. Téměř u všech kolektivů je vyzdvihnuta otázka hospodárnosti, zabývá se jí 95 % kolektivů, z toho v 54 % případů je hledisko hospodárnosti jasně formulováno (týkalo se zlepšené péče o svěřené výrobní prostředky, využívání a odhalování materiálních rezerv, zrychlování výrobních cyklů, využívání použitých materiálů apod.). Se zaváděním nových technologií úzce souvisí využívání pokrokových poznatků vědy a praxe. Dále se v závazcích vyskytují požadavky na bezpečnost a hygienu pracoviště.

Podle celkové úrovně výrobní části závazku, tzn. podle obsahu jednotlivých hledisek, byly závazky rozděleny do tří skupin: s velmi hodnotnou výrobní částí, s hodnotnou až vyhovující a s nevyhovující výrobní částí závazku. Při rozdělení bylo přihlášeno i k délce trvání kolektivu, k tomu, jak se kolektiv snaží využít svých pracovních možností, a není-li závazkový úkol pouze formální, schematický nebo i neuskutečnitelný vzhledem k charakteru práce a technickému vybavení kolektivu (tab. V).

Při tomto ohodnocení se vyskytly i záporné jevy, které se opakují při sestavování socialistických závazků. Mnohé soutěžící kolektivy nemají ještě dostatečný přehled o vývoji zemědělství cestou zprůmyslnování a nedovedou správně své výrobní úkoly, které si v závazku dávají, iniciativně zaměřit na zlepšení využití současné techniky a technologie, zvýšení technické úrovně výroby a kultury práce, zhospodárnění výroby, zlepšení organizace práce apod. Mnohdy ale

V. Hodnota závazku soutěžících kolektivů vzhledem ke druhu práce vykonávané v zemědělské výrobě

Kolektivy podle druhu práce	Hodnota výrobní části závazku						Celkem	
	velmi hodnotná		hodnotná až vyhovující		nevyhovující			
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Rostlinná výroba	1	14	6	86	—	—	7	100
Živočišná výroba	8	44	7	39	3	17	18	100
Mechanizace	2	20	8	80	—	—	10	100
Ostatní	—	—	4	100	—	—	4	100

je více chyb a nejasností při formulaci závazku než v samotné činnosti kolektivu. I ty málo náročné závazky, které jsou orientovány jen na zvýšení výroby, využívání pracovní doby, nebo které si jen stanoví za cíl dodržet plánovaný výrobní úkol, mohou být při kvalitním splnění přínosem pro zemědělský závod.

Ve velké většině případů závazek vyčerpává všechny možnosti, které daný kolektiv má, a mnohdy všechny ty úkoly, které jsou charakteristické pro hnutí brigád socialistické práce, kolektiv neumí formulovat a vtělit je do svého výrobního závazku. Je proto třeba, aby začínajícím kolektivům byla věnována pozornost a pomoc při sestavování závazků, aby si soutěžící uvědomili, jaké možnosti mají a jak např. mohou ovlivnit technickou úroveň výroby. Právě ve velké většině závazků není vůbec vztah pracujících k technickému vybavení pracoviště nijak vyjádřen. Pozornost, kterou kolektivy obrazejí k technické stránce výroby, je prozatím malá a týká se jen určitých technických zlepšení. Ze souboru 39 kolektivů se technickým vybavením pracoviště zčásti zabývá 18 % kolektivů a z toho je 13 % kolektivů mechanizačních. V několika málo případech v našem zkoumaném souboru byl závazek jen pouhým přenesením a opakováním běžných pracovních úkolů, byl zcela formální bez jakékoli snahy soutěžících o to, aby bylo dosaženo lepších pracovních výsledků a podpořena iniciativa jednotlivých soutěžících.

Většina kolektivů se ve svých závazcích zabývá nejbližšími pracovními problémy, které se při výrobě vyskytnou, a ty jsou formulovány na dobu jednoho roku. Proto je nutné, aby se rok co rok závazky stejně neopakovaly, ale aby kolektiv měl před sebou další perspektivu vývoje jak svého závodu, tak i celého zemědělství, aby dosažené cíle stačil překonávat a další závazky orientovat podle současně se vyvíjející zemědělské výroby.

Ze zkoumaného souboru si ve svých závazcích 39 % kolektivů stanovilo konkrétní požadavky na vedení družstva, aby byly vytvořeny kolektivu lepší podmínky pro splnění výrobních úkolů. Různě pracovní zaměřené kolektivy se shodly na požadavcích zlepšení řídicí práce vedoucích pracovníků, lepšího materiálního vybavení jejich pracovišť a zlepšení kooperace mezi jednotlivými úseky zemědělské výroby. Členové brigád socialistické práce chtějí být přímo účastní na výsledcích hospodaření svého závodu, žádají výrobní porady a hodnocení své práce a zároveň chtějí znát situaci celého družstva. V našem případě ale zůstaly většinou tyto požadavky pouze vyhlášeny v závazcích soutěžících, a ti pracovníci, ke kterým se protizávazky vztahovaly, je buď neakceptovali, nebo i přes jejich objektivní snahu nemohly být požadavky kolektivu splněny.

Podle plnění výrobní části závazku jsou kolektivy rozděleny na tři skupiny (tab. VI). Pro rozbor plnění (tab. VII) bylo povětšinou použito jen dělení na dvě skupiny, a to na ty, které plní závazek (23 kolektivů), a na ty, které závazek neplní (16 kolektivů).

VI. Rozdělení kolektivů podle plnění výrobní části závazku

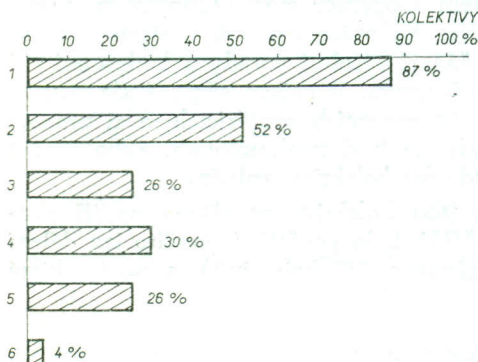
Kolektivy plní závazek i plánovaný úkol		Kolektivy plní jen plánovaný úkol		Kolektivy neplní závazek ani úkol		Celkem	
abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
23	59	4	10	12	31	39	100

VII. Plnění výrobní části závazků vzhledem ke druhu práce vykonávané v zemědělské výrobě

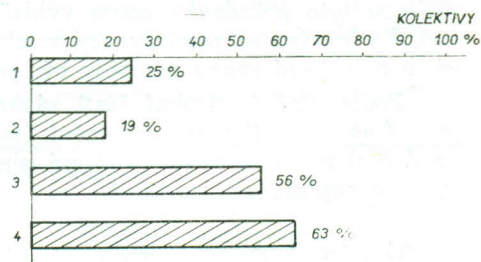
Kolektivy podle druhu práce	Plní závazek		Neplní závazek		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Rostlinná výroba	3	43	4	57	7	100
Živočišná výroba	8	44	10	56	18	100
Mechanizace	10	100	—	—	10	100
Ostatní	2	50	2	50	4	100

Základním kritériem pro rozdělení kolektivů na kolektivy plnící závazek a kolektivy závazek neplnící je plnění úkolů zvyšování výroby. Dále bylo sledováno plnění závazku podle plnění úkolů zaměřených na zvyšování úrovně výrobků, zavádění nové organizace práce, zavádění nebo úpravy nových technologických postupů, plnění hledisek hospodárnosti, bezpečnosti a hygieny práce na pracovišti.

Plnění vlastních výrobních úkolů na jednotlivých pracovištích soutěžících kolektivů bylo tedy nejdůležitějším měřítkem pro plnění závazku. Zvyšování úrovně výrobků, kterým se zabývá jen několik soutěžících kolektivů, je ale ve všech případech plněno. Hledisko zvyšování úrovně organizace práce nebo zavedení nové organizace práce není plněno u několika kolektivů živočišné výroby. Kolektivy živočišné výroby neplní především úkol zavedení dvousměnného provozu. Ve dvou případech byl dvousměnný provoz zaveden, ale po určité době byl zrušen. Příčiny toho, že se kolektivy nepokusily o směnnost nebo v tom neuspěly, jsou v nedostatečné politickoorganizační připravenosti členů kolektivu, kteří neměli jasné představy o výhodách dvousměnného provozu a jeho mož-

1. Příčiny plnění závazků. 1 — obětavá práce, vysoká pracovní morálka, 2 — zlepšení technického vybavení, vyšší úroveň technologie, 3 — vyšší úroveň organizace práce, 4 — využití hledisek hospodárnosti, 5 — vliv vedoucího výrobního odvětví, 6 — živelnost, bez progresivních hledisek. $n = 23 = 100\%$ = počet kolektivů plnících závazek.

2. Příčiny neplnění závazků. 1 — nízká pracovní morálka, 2 — nedostatečné technické vybavení, nízká úroveň technologie, 3 — špatná organizace práce, 4 — vnější vlivy (povětrnostní podmínky, nedostatek krmiva apod.). $n = 16 = 100\%$ = počet kolektivů neplnících závazek.

nostech. Úlohu zde hrály i obavy před nižší odměnou za vykonávanou práci. Problémy technologie, ať nové nebo zdokonalené, se převážně zabývají kolektivy živočišné výroby, které většinou splňují své závazky v tomto směru. Hledisko hospodárnosti nabývá velkého významu u kolektivů mechanizačních a je také těmito kolektivy plněno. Kolektivy se jen málo zabývají při plnění svých výrobních úkolů bezpečností a hygienou práce.

Kolektivy, které splnily pouze plánovaný úkol, jsou v živočišné výrobě. Plán výroby splnily za ztížených podmínek a pro jeho splnění se snažily použít nové technologie a zlepšit organizaci práce. Jsou to kolektivy velmi progresivní, v mnohém případě je lze hodnotit výše než některé kolektivy ve skupině kolektivů plnicích závazek.

Velmi zajímavé pro posouzení výrobní činnosti kolektivu je, jak a jakým způsobem pracovní kolektivy své úkoly vyjádřené v závazku plnily, jakých prostředků k plnění závazku používají a jak využívají svých možností, které jim pracoviště a příslušný zemědělský závod poskytují (graf 1 a 2).

Téměř u všech kolektivů bylo na prvním místě úsilí o splnění úkolů podmíněno vysokou pracovní morálkou a mnohdy i spojeno se zvýšenou námahou a fyzickým vypětím, prodlužováním pracovní doby. Nelze ale tuto zvýšenou neproduktivní obětavost zamítat, protože vede soutěžící k tomu, že bez ohledu na ztížené pracovní podmínky vyvíjejí úsilí na splnění závazkových úkolů. Je vyjádřením vysoké morální odpovědnosti za svěřený úkol. Ovšem není to cílem soutěže a není to jediná správná cesta k plnění úkolů. Lidé si ještě neuvědomili, že zaměření soutěže není v dosahování dobrých pracovních výsledků zvyšováním námahy, pracnosti, prodlužováním pracovní doby apod., ale naopak, že cílem soutěže je také odstranění těžké manuální a neekonomické práce uplatňováním pokrokové technologie, organizace práce, hospodárnosti za maximálního využívání všech technických zařízení.

Plnění závazku při použití zvýšené úrovně technologických postupů se nejvíce uplatnilo v živočišné výrobě, kdy kolektivy podle svých možností se snažily o zavedení různých technologických zlepšení (např. uplatňování nových metod při zchutňování krmiv, při účelném využívání pastvy apod.). U kolektivů mechanizačních se projevila snaha uplatnit nové technologické postupy pro určité plodiny u polních výrobních skupin, a také kolektivy manuálních pracovníků v rostlinné výrobě se snažily zúčastnit se určitých pracovních operací při použití velkovýrobní technologie. Kolektivy rostlinné výroby svou účastí a zájmem o novou techniku a technologii potvrdily, že vidí význam využívání nových poznatků vědy a techniky pro odstranění namáhavé manuální práce v rostlinné výrobě.

Vliv zlepšení organizace práce se na plnění závazkových úkolů projevil jen v několika případech. Na nátlak některých kolektivů (především v rostlinné výrobě) byla zlepšena organizace různých pracovních procesů a byl zlepšen i styk s vedoucími hospodářskými pracovníky JZD. Důsledkem toho bylo operativní a pružné zapojování manuálních pracovníků rostlinné výroby do pracovního procesu, což mělo kladný vliv na lepší plnění stanovených úkolů. V živočišné výrobě mělo význam pro plnění pracovních závazků lepší využití pracovní doby zavedením dvousměnného provozu. Ovšem prvky nové organizace práce, především uplatnění dvousměnného provozu, mohlo mít daleko větší význam, kdyby všechny kolektivy, které se zavázaly k zavedení dvousměnného provozu, svůj úkol splnily.

U 26 % kolektivů z celkového souboru (převážně kolektivy živočišné vý-

roby) bylo celé plnění výrobních úkolů závislé jen na osobě vedoucího živočišné výroby, který měl prvořadý význam pro zavádění a uplatňování prvků nové technologie i organizace práce. Také není rozhodující otázka organizace práce při plnění úkolů kolektivů mechanizátorů. Mechanizační kolektivy dosahují velmi často plnění závazkových úkolů různými hospodárnými opatřeními. Hospodárnost dává podnět k tomu, aby kolektiv přemýšlel, jak výrobu zlepšit, z hospodárnit, a tím podpořit jak svou hmotnou zainteresovanost, tak vytvořit lepší pracovní podmínky. Jen v jednom případě byl závazek splněn zcela náhodně, bez jakéhokoli pracovního úsilí soutěžícího kolektivu. Závazkové úkoly byly poměrně nízké, a tak možnost splnění byla reálná i za předpokladu, že kolektiv nebude příliš o splnění závazku dbát.

Celkově lze říci, že kromě obětavé práce a vysoké pracovní morálky mělo velký význam pro plnění výrobních úkolů v živočišné výrobě používání zlepšených technologií ve vztahu k technickému vybavení pracoviště, u kolektivů mechanizačních hrála důležitou úlohu při plnění závazků hospodárnost. Kolektivy manuálně pracujících v rostlinné výrobě splnily svůj závazek podle podmínek daného závodu a poměrně nejvíce se snažily zlepšit organizaci práce častějším a operativním stykem s příslušnými řídicími pracovníky.

Jako hlavní faktory neplnění výrobní části závazku se ukázaly být vnější vlivy ve spojení se špatnou organizací práce. Byly to kolektivy živočišné a rostlinné výroby a malé procento kolektivů ze skupiny ostatních. Tato dvě hlediska jsou rozhodující skoro u všech neplnících kolektivů, základ je v nízké organizaci práce, která znásobuje vliv vedlejších nepříznivých podmínek (špatné klimatické podmínky, nedostatek krmiv, nedostatečný přísun stavebního materiálu). Pověštině nedostatečná úroveň organizace práce není zaviněna kolektivem samotným, ale odpovědnými vedoucími pracovníky a jejich systémem řízení příslušného výrobního úseku. Další dvě hlediska, která měla podstatný vliv na neplnění — špatná pracovní morálka a nedostatečné technické vybavení se zaostalou technologií — se vyskytují jen v malém procentu kolektivů živočišné výroby, které neplní svůj závazek ani ve výrobních úkolech, ani se nesnaží úkoly plnit a nemají zájem na technickém zlepšení pracoviště nebo na úpravě technologického procesu.

PRACOVIŠTĚ KOLEKTIVU A PLNĚNÍ SOCIALISTICKÉHO ZÁVAZKU

Jednotlivá zemědělská družstva, ve kterých byly zkoumány soutěžící kolektivy, byla rozdělena podle hrubé produkce na hektar zemědělské půdy do tří kategorií, a to na družstva s intenzitou výroby nadprůměrnou, průměrnou a podprůměrnou.

Družstva zařazená do 1. kategorie se vyznačují nejvyšší úrovní organizace práce a používané technologie. Technické vybavení je střední úrovně. V kategorii družstev nadprůměrných je 13 kolektivů plnících a 5 kolektivů neplnících závazek, čili poměr mezi plnícími a neplnícími je 72 : 28 %. Kolektivy nadprůměrných družstev jsou složeny převážně z mechanizátorů (80 % z celkového počtu mechanizačních kolektivů).

Ve skupině průměrných družstev je převážná většina kolektivů živočišné výroby (ze 13 kolektivů v průměrných družstvech je 9 ze živočišné výroby), které plní i neplní závazek. Poměr kolektivů plnících k neplnícím je 69 : 31 %.

Ve skupině podprůměrných družstev je 8 kolektivů, z nichž pouze jeden

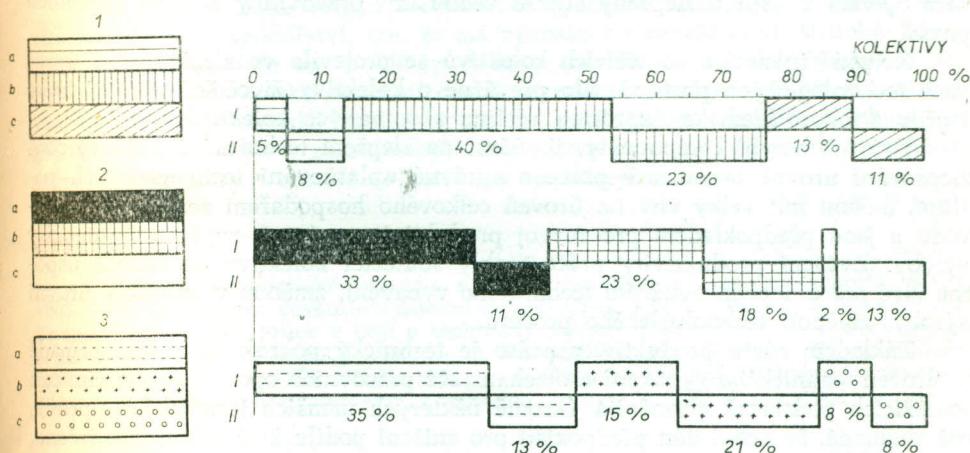
VIII. Plnění podle intenzity výroby

Družstva podle intenzity výroby	Plní závazek		Neplní závazek		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Nadprůměrná	13	72	5	28	18	100
Průměrná	9	69	4	31	13	100
Podprůměrná	1	13	7	87	8	100

(administrativa) plní závazek, ostatní kolektivy jsou z rostlinné výroby a ze živočišné výroby. Poměr plnění k neplnění je 13 : 87 %. Při spojení kategorie nadprůměrných a průměrných družstev do společné skupiny družstev dobrých a vyčleněním skupiny družstev podprůměrných je rozložení kolektivů následující: ze 23 kolektivů plnění závazek je jich 22 v první skupině družstev a jeden kolektiv je ve skupině družstev špatných. Ze 16 neplnění kolektivů je jich 9 ve skupině družstev dobrých a téměř polovina, tj. 7 kolektivů, je ve skupině podprůměrných družstev (tab. VIII).

Jako nejdůležitějších pro vystižení charakteru pracoviště soutěžících kolektivů vzhledem k plnění závazků bylo použito tří kvalitativních hodnot: technického vybavení, organizace práce a používané technologie (graf 3).

Technické vybavení je u kolektivů plnění i neplnění ve velké míře střední a pro kolektivy plnění závazek není typické, že by pracovaly na pracovištích lépe vybavených. Z grafu 3 je ale patrné, že hodnoty nejvyšší jak organizace práce, tak i používané technologie jsou právě u kolektivů plnění závazek. Zde se už projevuje velký rozdíl mezi kolektivy plnění i neplnění a lze vyvodit souvislost mezi plněním závazku a vyšší úrovní technologie i organizace pracovního procesu.

3. 4. Závislost plnění závazků na technickém vybavení pracoviště, organizaci práce a technologii ($n = 39 = 100 \%$). 1 — technické vybavení pracoviště a) velmi dobré, b) střední, c) špatné, 2 — organizace práce a) velmi dobrá, b) středně dobrá, c) špatná, 3 — úroveň použité technologie a) vyšší, b) střední, c) nízká. Kolektivů závazek I — plní, II — neplní.

VÝZNAM SOCIALISTICKÉ SOUTĚŽE PRO ZEMĚDĚLSKÉ ZÁVODY

Na závěr rozboru činnosti soutěžících kolektivů a plnění jejich závazkových úkolů je nutno se zamyslet nad tím, zda soutěžení BSP ovlivnilo celkovou výrobu zemědělského závodu a jakým způsobem.

Velmi důležitý je poměr soutěžících k technice, který může být kritériem pro posouzení iniciativy soutěžícího kolektivu a jeho vyspělosti. Pro posouzení poměru kolektivů k technickému rozvoji je nutno zvážit a charakterizovat dosavadní úroveň používané techniky. Protože stále ještě v současné době pracoviště v zemědělské výrobě po stránce technického vybavení ve své většině zaostávají za úrovní pracovišť průmyslových, také účast pracujících na zvyšování technické úrovně výroby je v zemědělství daleko nižší než v průmyslu.

Ve zkoumaném souboru 39 kolektivů se nevyskytly takové případy soutěžících kolektivů, které by přímo působením soutěže BSP podstatně ovlivnily technickou úroveň výroby. Členové kolektivů se povětšinou snažili co nejlépe ovládat a využívat technických zařízení na svých pracovištích. V několika případech se iniciativně účastnili modernizace a různých úprav technického vybavení pracoviště. Účast kolektivů na zvyšování technické úrovně výroby není v současném stupni vývoje našeho zemědělství ještě podstatná. Kolektivy plní své úkoly hlavně tradičními způsoby a v mnoha případech zabezpečují plnění závazkových úkolů zvýšenou intenzitou živé práce. Existují i případy, kdy kolektivy nedovedou ovládnout a ošetřit technické vybavení svého pracoviště a nedovedou ho využít ke zvýšení produktivity práce. Vcelku ale je možno říci, že soutěžící kolektivy ve zkoumaném souboru družstev se snažily o iniciativnější využívání technického vybavení a v některých případech i o zavádění malých technických úprav.

Podobně lze charakterizovat i úroveň organizace práce. Posuzujeme-li iniciativu soutěžících ve vztahu k situaci v jednotlivých zemědělských závodech, vidíme, že úroveň organizace práce byla v mnohých případech zvyšována působením samotných soutěžících kolektivů. Šlo např. o zavedení dvousměnného provozu, přebírání strojů do socialistické péče, lepší organizaci jednotlivých pracovních operací a úsilí o zlepšený styk s vedoucími pracovníky formou výrobních porad.

Největší iniciativa soutěžících kolektivů se projevila ve zlepšování a úpravách technologických postupů. Šlo převážně o kolektivy živočišné výroby, které tvořily z tohoto hlediska naprostou většinu zkoumaných kolektivů.

Tyto tři hlavní komponenty, tj. účast na zlepšení technické úrovně výroby, zlepšování úrovně organizace práce a správné uplatňování technologických postupů mohou mít velký vliv na úroveň celkového hospodaření zemědělského závodu a jsou předpokladem pro rozvoj produktivity práce a zvyšování intenzity výroby. Zvýšení produktivity práce mohly soutěžící kolektivy dosáhnout úsporem živé práce, lepším využitím technického vybavení, změnou v technické úrovni výroby, změnou technologického procesu.

Základem růstu produktivity práce je technický pokrok. V našem případě se úroveň technického vybavení a mechanizace pracovních operací během činnosti soutěžících podstatně nezměnila (kromě některých menších technických úprav), což znamená, že nebyl dán předpoklad pro snížení podílu živé práce, lépe řečeno, pro lepší poměr mezi prací živou a mrtvou. U většiny kolektivů plnících závazek (47 % z celkového souboru a 82 % z kolektivů plnících závazek) byl zvýšen objem vyrobené produkce. Na zvýšení produktivity práce můžeme pouze usuzovat, protože neznáme spotřebu času na výrobu jednotky produkce. Tím, že např. při výrobě mléka bylo pro dosažení vyšších výrobních výsledků použito

úpravy technologického procesu (zchutnění krmiv), nemusela se zároveň zvýšit produktivita práce. Zvýšil se objem produkce, ale současně se mohly zvýšit náklady a spotřeba času na jednotku produkce.

Proto, aby se současně s intenzifikací výrobního procesu zvyšovala i produktivita práce, musí se zvýšit nejen objem produkce z jednotky plochy, ale na jednotku produkce se musí vynaložit menší množství živé i mrtvé práce při maximálním využití výrobních sil a výrobních prostředků. To v našem případě nemůžeme přesně zjistit pro nedostatečnou evidenci, která nedává předpoklady pro rozbor práce jednotlivého kolektivu, na rozdíl od rozboru práce a produktivity celého družstva. V několika případech, kdy bylo splnění nebo úsilí o plnění výrobního úkolu podloženo zvýšenou námahou a prodloužením pracovní doby (během výrobního procesu se zvýšila spotřeba živé práce), můžeme usuzovat event. i na snížení produktivity práce v soutěžícím kolektivu.

Podle splnění a nesplnění závazku, popřípadě výrobního úkolu, a podle způsobu, jak tyto úkoly byly plněny nebo překračovány, můžeme usuzovat na ekonomické důsledky, které soutěžení přineslo. Ze zkoumaného souboru 69 % kolektivů dosáhlo určitých měřitelných kladných výsledků, a to zvýšením vyrobené produkce, zlepšením používaných technologických postupů, uplatněním hospodárnosti. 31 % kolektivů nesplnilo závazkové ani plánované výrobní úkoly, ale z toho jen 5 % kolektivů nezaměřilo své úsilí ke zvýšení produktivity práce.

Pro další vývoj zemědělské výroby je nutné, aby se úroveň soutěžení zkvalitnila, aby mohla kladně ovlivnit celkovou výrobu zemědělského závodu. Hlavním cílem je zvyšování objemu vyrobené produkce za současného snižování podílu živé práce na jednotku produkce vynaložené. Cestou k tomu je zvyšování technické úrovně výroby za současného snižování nákladů, maximálního využívání technického vybavení, uplatňování velkovýrobních technologií a velkovýrobních forem organizace práce.

SOUHRN

Průkopnická úloha brigád socialistické práce se uplatňuje ve všech odvětvích národního hospodářství, tzn. že má význam i v zemědělství. V době, kdy se společnost soustřeďuje na problémy dalšího rozvoje zemědělské výroby, je iniciativa soutěžících kolektivů velmi cenná a podstatně může ovlivnit jak výrobní výsledky, tak společenské vztahy v daném zemědělském závodě. Výzkum brigád socialistické práce v zemědělských družstvech potvrdil toto sepětí ekonomické a společenské sféry, ve které se kolektivy nacházejí.

Došlo dne 28. 2. 1965

Literatura

1. Brigády socialistické práce a sociální přeměny v naší společnosti. SNPL, 1963. — 2. Ekonomika československého zemědělství. SNPL, 1961. — 3. Sekera J.: Brigády socialistické práce v boji o technický pokrok. SNPL 1962. — 4. Socialistické soutěžení v zemědělství. SZN 1960. — 5. Svoboda K., Kubát F.: Komplexní ekonomický rozbor v JZD. SNPL 1963. — 6. Tauber a kol.: Brigády socialistické práce v zemědělských družstvech. Závěrečná zpráva VÚZE, Praha 1964.

Бригады социалистического труда и сельскохозяйственное производство в ЕСХК

Бригады социалистического труда в сельскохозяйственных кооперативах формируются на разном типе рабочих участков в различных производственно-экономических условиях. При своем основании соревнующиеся коллективы берут на себя обязательства, производственно-экономическая часть которых направлена на повышение качества и коли-

чества производства, на применение новой техники и технологии на основе более совершенной организации труда, на большую экономичность и безопасность труда.

Однако свои производственные задания эти коллективы до сих пор выполняют преимущественно традиционным способом; во многих случаях они обеспечивают их выполнение за счет повышения интенсивности живого труда без использования технического оборудования рабочего участка. Инициатива соревнующихся проявляется, главным образом, при внедрении и использовании технологических приемов. Повышается уровень организации труда на рабочем месте, внедряется двусменная работа, машины принимаются под социалистическую охрану, улучшается организация рабочих операций и устанавливается лучшая связь с руководящими органами.

На основании выполнения или невыполнения обязательства, а при случае производственного задания, и в зависимости от способа, каким задания выполнялись и перевыполнялись, можно судить об экономических результатах, которые соревнование принесло. Из изучаемой группировки коллективов 69 % достигло измеримых положительных результатов путем повышения произведенной продукции, улучшения применяемых технологических приемов, экономичным подходом.

Для дальнейшего развития сельскохозяйственного производства правильно организованное социалистическое соревнование может быть положительным фактором при повышении уровня сельскохозяйственного производства. Главной экономическо-производственной целью должно быть повышение объема произведенной продукции при одновременном сокращении доли живого труда на единицу продукции. Этого можно достичь путем повышения технического уровня производства при одновременном понижении материальных затрат, максимальном использовании технического оборудования, применении крупнопроизводственных технологий и крупнопроизводственных форм организации труда.

Brigades of Socialist Work and Agricultural Production in Unified Agricultural Co-operatives

Brigades of socialist work in agricultural co-operatives are formed at working places of different types and under diverse economic conditions of production.

When being formed, the competing collectives undertake obligations, the economic and production part of which is aiming at raising both the quality and quantity of production, at the application of new machines and technologies on the basis of a more perfect organization of work, and at a higher economy and safety of work.

However, these collectives hitherto fulfil their production tasks mainly by means of traditional methods. In many cases they obtain them by means of an increased intensity of live work without any application of the technical equipment of the place of work. The initiative of the workers is applied chiefly in the introduction and application of technological procedures. The standard of the organization of work at the working site is being improved, two-shift operation is being introduced, machines are taken care of and maintained in good order by the workers themselves, there is a better organization of working operations and an improvement in the contact with the group leaders.

According to the fulfilling or failure to perform the obligation or of the production task, and according to the way in which the tasks have been performed or exceeded, it is possible to estimate the economic results of the competition. Of the investigated complex 69 per cent of collectives achieved measurable positive results by an increasing of production, by an improvement of the technological procedures applied, and by the application of economy.

In the further development of agricultural production an appropriately organized socialist emulation may be a positive factor in the raising of agricultural production. The main economic and production goal should be the raising of the volume of production produced together with a simultaneous decreasing of the share of live work on a production unit. This may be achieved by means of a raising of the technical standard of production together with a simultaneous decreasing of costs, by means of a maximum utilization of technical equipment, application of mass production technologies, and mass production forms of organization of work.

Inž. Alena Příkrylová,

Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky,
sociologické odd., Praha 2, Mánesova 75